

صلح امام حسن علیه السلام

■ پرشکوه‌ترین نرمش
■ قهرمانانه تاریخ
■ آیت‌الله سیدعلی
خامنه‌ای
■ موسسه پژوهشی
انقلاب اسلامی
■ ۴۶۸ صفحه
■ ۵۵ هزار تومان

اثر شیخ راضی آل یاسین پژوهش‌گر و عالم دینی شیعی است که سال ۱۳۴۸ توسط حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای به فارسی ترجمه شد. این کتاب از معدود آثار تحلیلی و تفصیلی است که درباره زندگانی امام حسن مجتبی (ع)، موقعیت سیاسی او و شرایط صلح امام با معاویه سخن گفته است. کتاب پس از پرداختن کوتاه به زندگی نامه و سیره و سیمای حضرت امام حسن علیه السلام به سراغ محور اصلی بحث یعنی زندگی سیاسی پرفرازونشیب ایشان می‌رود.

انسان ۲۵۰ ساله

■ نگاهی یک‌پارچه به
■ سیره سیاسی و روش
مبارزاتی ائمه (ع)
■ آیت‌الله سیدعلی
خامنه‌ای
■ انتشارات صهبا
■ ۴۴۷ صفحه
■ ۸۰ هزار تومان

در این کتاب بیانات مقام معظم رهبری با «نگاهی یک‌پارچه به سیره سیاسی و روش مبارزاتی ائمه (ع)» به صورت مکتوب گردآوری شده است. این مجلد که حلقه دوم از حلقه‌های «انسان ۲۵۰ ساله» است، بخشی از سخنرانی‌های مقام معظم رهبری پیرامون حیات سیاسی و مبارزاتی امامان معصوم را دربردارد. ایده اصلی کتاب «انسان ۲۵۰ ساله» در کنگره جهانی امام رضا (ع) که در تیر ۱۳۶۵ برگزار شد، مطرح شد.

نگاهی به نظریه انتظار

■ آیت‌الله سیدعلی
خامنه‌ای
■ موسسه پژوهشی
انقلاب اسلامی
■ ۱۶۲ صفحه
■ ۱۵ هزار تومان

کتاب «نگاهی به نظریه انتظار در اندیشه حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای»، دسته‌بندی و تبیینی است از مطالب مربوط به انتظار فرج حضرت بقیه‌الله الاعظم عجل‌الله تعالی فرجه الشریف که در طول سالیان عمر شریف رهبر معظم انقلاب، در بیانات ایشان نمود یافته است. در این کتاب سعی شده است مطالب مد نظر ایشان در رابطه با مقوله انتظار فرج، در قالب هشت فصل و یک درآمد به خواننده عرضه شود.

تحلیل‌های شخصی خود برکنار نبوده اما تا جای امکان نظرات خود را در تفکیکی واضح نسبت به متن تاریخ ارائه کرده است.

افزون بر مشروح مذاکرات هشت اجلاسیه خبرگان رهبری اول، قریب به بیست و پنج گفت‌وگوی منتشرنشده مرتبط با موضوعات و سرفصل‌های کتاب که عمده آن در بایگانی مرکز اسناد انقلاب اسلامی موجود بوده است، در تألیف این کتاب استفاده شده. هم‌چنین گردآوری نسبتاً جامعی از اغلب منابع متنی مرتبط با اسناد، جراید و مجلات داخلی و خارجی مرتبط با نظام یا نیروهای اپوزیسیون صورت پذیرفته که آن‌ها هم سهم قابل توجهی در بارور شدن جهان روایی اثر داشته‌اند.

با این حال در مسئله ماهیت رهبری آینده آقای منتظری و مسئله برکناری، با تکیه بر مشروح مذاکرات اجلاسیه‌های مرتبط با این انتخاب، تحلیل و برداشتی نسبتاً جدید ارائه شده که می‌تواند بعضی نقاط ابهام در این باره را بگشاید. هم‌چنین بخشی از اظهارات محمدجواد مظفر، مدیرکل وقت مطبوعات وزارت ارشاد و متصدی اصلی انجام مصاحبه جنجالی بهمن ۱۳۶۷ با آیت‌الله منتظری، برای اولین بار در «سند انتخاب» آورده شده که پشت‌پرده آن مصاحبه و پیامدهای آن، و به‌ویژه نوع نگرش بیست آیت‌الله منتظری به این مصاحبه را مابشراً روایت می‌کند.

ویژگی‌ها و نوآوری‌های سند انتخاب

فصول اصلی سند انتخاب، فصل‌هایی است که به تبیین اجلاسیه‌های خرداد و مرداد ۱۳۶۸ اختصاص دارد. مبنای اصلی در نگارش این فصول، در وهله اول امانت‌داری و نقل تمام آن چیزی است که در اجلاسیه‌ها اتفاق افتاده است. بنابراین هیچ‌یک از نطق‌ها و نیز رؤس اساسی محتوای آن‌ها حذف نشده، و نیز بعضی رویدادهای محذوف در آثار مشابه، بدون دخل و تصرف در «سند انتخاب» آورده شده است. بسط و گسترش تاریخی و سیاسی رویدادهای اجلاسیه و سخنان ناطقان، ویژگی دیگر کتاب است که به خواننده کمک می‌کند بعضی مجملات و نکات ابهام نطق‌ها را در یابد. برای نمونه در مقام نقل نطق‌های منفی درباره پیشنهاد رهبری آیت‌الله گلپایگانی، علل و زمینه‌های این نگاه منفی واکاوی شده و سیری از مناسبات آن مرجع عالی‌قدر با انقلاب و نیروهای انقلابی تبیین شده است.

از نوآوری‌های «سند انتخاب» می‌توان به صورت‌بندی بدیع آن درباره شرط مرجعیت برای رهبری اشاره کرد. رویدادی که در همه سال‌های پس از انتخاب خرداد ۶۸، هم‌واره به عنوان یک مسئله بدیهی مطرح شده اما در این کتاب با تکیه بر اسناد داخلی خبرگان آشکار می‌شود که بر مبنای همان قانون اساسی مصوب سال ۱۳۵۸ و بدون نیاز به بازنگری، خبرگان می‌توانسته‌اند با صرف نظر کردن از رهبری مراجع تقلید، مجتهدان عادل را به رهبری انتخاب کنند. در این رابطه، مصوبات داخلی خبرگان در سال ۱۳۶۵ که مرجعیت را به صلاحیت و حد صلاحیت را به اجتهاد مطلق تفسیر کرده، آورده شده است. با این حال، نکته شگفت‌انگیز، بی‌توجهی خود آقایان خبرگان به این مصوبات داخلی و انجام بحث‌های مفصل تکراری درباره شرط بودن یا نبودن مرجعیت در اجلاسیه خرداد ۱۳۶۸ است. این رخداد و بعضی رخدادهای دیگر در این اجلاسیه، بی‌تجربگی خبرگان و نیز وقوع بعضی مشکلاتی که در فرآیند عمل کرد آن‌ها نشان می‌دهد که بررسی و انتقال این عناوین، چه بسا برای خبرگان فعلی که متولی انجام وظایف قانونی خود در انتخاب رهبر هستند، سودمند و مغتنم خواهد بود.

ملت و نخبگان، از طریق روایت‌ها و خاطرات، به شرح مآوقع تقرب جست‌یافته بودند. طی این سال‌ها، با وجود برخی مخالفت‌های پنهان و آشکار، مشروح مذاکرات اجلاسیه‌های خرداد و مرداد ۶۸، در اختیار پژوهش‌گران قرار نگرفته بود. مشروح مذاکرات اجلاسیه‌های قبل و بعد از اجلاسیه‌های سال ۶۸، به چاپ رسیده و در اختیار نمایندگان مجلس خبرگان قرار گرفته است اما مشروح مذاکرات اجلاسیه‌های سال ۶۸، به نمایندگان خبرگان نیز داده نشده است. با این حال، در سال ۱۳۷۶، دبیرخانه خبرگان رهبری اقدام به انتشار محدود مشروح مذاکرات این دو اجلاسیه، تحت عنوان «مشروح مذاکرات مجلس خبرگان رهبری، دوره اول، اجلاسیه هفتم، (۱۳۶۸/۳/۱۴) و اجلاسیه فوق‌العاده (۱۳۶۸/۵/۱۵)» می‌کند که همین مکتوب، مبنای مرجع اصلی پژوهش حاضر قرار گرفته است. این مشروح مذاکرات، دارای مطالب گران‌بهایی است که با غور هر چه بیشتر در آن، خواننده به این نتیجه می‌رسد که کاش این سند افتخارآمیز جمهوری اسلامی، سال‌ها پیش در معرض دید و داوری عموم قرار می‌گرفت.

مشروح مذاکرات، افزون بر آنکه اطلاعات تازه‌ای را در اختیار مخاطب قرار می‌دهد، برخی مجملات را تفصیل می‌بخشد و البته نادرستی برخی روایت‌های تاریخی تاکنون را نیز آشکار می‌کند. چه بسا با انتشار این کتاب در همان سال‌های ابتدایی پس از اجلاسیه، شاهد تجمیع روایات و خاطرات بعضاً غلط تاریخی تاکنون نمی‌شدیم و از همان ابتدا، راه تحریف یا اشتباه، بسته می‌شد. با این حال، این نکته را نیز باید متذکر شد که تقریباً، نقاط اصلی و مهم این اجلاسیه‌ها، در طول سی سال اخیر، بارها بیان شده و می‌توان ادعا کرد که اتفاق پنهانی که تاکنون، دست‌کم در حد رؤس و کلیات بازگو نشده باشد، وجود ندارد. تمامی مسائلی که در سال‌های اخیر به عنوان کشف و افشاجاری، پیرامون اجلاسیه‌های مذکور بیان شده، پیشتر برای پژوهش‌گران و اهل مطالعه شناخته‌شده بوده است. مسئله موقت بودن رهبری، مخالفت آیت‌الله خامنه‌ای با رهبری خود، طرف‌داری عده‌ای از رهبری شورا و عده‌ای از رهبری فرد، تمایل بعضی اعضا به رهبری مراجع تقلیدی چون آیت‌الله گلپایگانی و آیت‌الله خوئی، و مسائل دیگری از این دست، بارها در مصاحبه‌ها و یادداشت‌های گوناگون، از همان فرآیند اجلاسیه تاکنون بیان شده بودند. در واقع اگر چه مشروح مذاکرات منتشر نشده است اما انتقال محتوای مذاکرات از سوی حاضران در اجلاسیه ممنوع نبوده و آن‌ها نیز به فراخور، این رسالت تاریخی و روایی خود را انجام داده‌اند.

تکیه بر اسناد اصلی و عدم سانسور

در باب انتخاب رهبری در جمهوری اسلامی و تجربه تعیین جانشین امام خمینی، آثار انگشت‌شماری در داخل و خارج کشور تألیف شده که تکیه عمده تاریخ‌نگاران در این آثار بر خاطرات شفاهی حاضران در اجلاسیه مجلس خبرگان بوده است. تکیه‌گاهی که به فراخور سست‌بنیادی ذاتی خاطرات شفاهی، بعضاً دچار غلط‌گویی‌ها و خلاف واقع‌گویی‌ها شده است. از سوی دیگر، گرایش‌های سیاسی نویسندگان و سازمان‌های متولی، و یا مصلحت‌سنجی‌های بی‌مورد آن‌ها، عموماً به انتشار آثاری با جهت‌گیری‌های خاص و بی‌رنجور از نقص و سانسور منجر شده است. «سند انتخاب» یکی از نخستین آثاری است که با تکیه بر اسناد اصلی، و با تکیه بر عدم سانسور به نگارش درآمده است. هم‌چنین، اگر چه نویسندگان از بیان دیدگاه‌ها و

«سند انتخاب»، شرح انتخاب دومین رهبر انقلاب اسلامی است. این بار، و برخلاف تجربه رهبری امام خمینی، نه شعارهای مردم، و نه احساسات و خروش هم‌دلانه‌شان، که یک ساختار، متولی انتخاب رهبر بود. که از سال ۱۳۶۱، با تشکیل مجلس خبرگان رهبری به وجود آمده و حالا، روز مبادایش فرارسیده بود. خبرگان رهبری در سال ۱۳۶۸، تجربه‌ای شگرف و پیچیده را نیز که طی سال‌های گذشته از سر گذرانده بودند، پیش روی داشتند